

Lokalna samouprava

Po večini so vse države na našem planetu razdeljene na več manjših enot. Lahko so razdeljene na pokrajine, dežele, province, okraje, kantone, oblasti in na občine. Težko bi našli dve državi, ki bi imeli popolnoma enako ureditev vodenja oziroma upravljanja države.

Lokalna samouprava v Sloveniji

Slovenija je od leta 1995 razdeljena na upravne enote in na občine. Pred tem smo imeli 50 let samo občine, še pred tem je bila Slovenija razdeljena na okraje, ki so bili sestavljeni iz več občin. Ureditev držav se spremeni po nekajkrat na stoletje glede na potrebe za bolj kakovostno in učinkovito delovanje države.

Reorganizacija naše države se je izvedla z namenom, da se občine ukvarjajo samo z lokalnimi izzivi in potrebami ter da se naloge, ki so jih občine prej izvajale za državo prenesejo na novo državno službo, na upravne enote.



Pred razdelitvijo Republike Slovenije na upravne enote in občine so zaposleni na občinah v povprečju skoraj štiri od petih delovnih dni na teden opravljali naloge za državo in samo en delovni dan na teden za lokalno skupnost.

Občine

Lokalna samouprava v Sloveniji je sestavljena iz več samoupravnih lokalnih skupnostih, ki jim z eno besedo rečemo občine. Občina je manjše ozemlje znotraj meja Republike Slovenije, na katerem živi določeno število prebivalcev, ki jih povezujejo skupne potrebe in interesi. Občino največkrat dojemamo kot ozemlje, na katerem živimo, ali pa kot organizacijo, ki skrbi za naše ceste, ali pa kot stavbo v Šentjurju. Vse to drži, saj ima vsaka občina v Sloveniji točno določene meje, urejene ceste pa so samo eden od skupnih interesov ljudi, ki živijo na ozemlju občine. Kadar govorimo o občini kot o stavbi v središču Šentjurja, se v resnici pogovarjamo o občini kot instituciji, stavbi pa se reče upravna stavba.

Občine so pri sprejemanju svojih odločitev neodvisne od države, morajo pa pri sprejemanju odločitev spoštovati zakone in usmeritve, ki jih sprejme(ta) vlada in/ali državni zbor. Določene naloge si država in občina tudi delita, kot je skrb za red, varnost in zdravje prebivalcev.



Občine so nastale s spremembami, ki jih je prinesla marčna revolucija leta 1848. Že leto po revoluciji se je pričelo z ukinjanjem zemljiških gospostev in že leta 1850 so se ustanovljale občine. Na območju današnje občine Šentjur so takrat ustanovili naslednje: Sv. Ahac, Šent Ilj, Št. Jur pod Rifnikom, Kostrivnica pri Planini, Loka, Velka Ponikva, Šent Primož, Sv. Rozalija, Slivenca, Sv. Uršula, Šent Vid in Žusem.

Kako nastane občina?

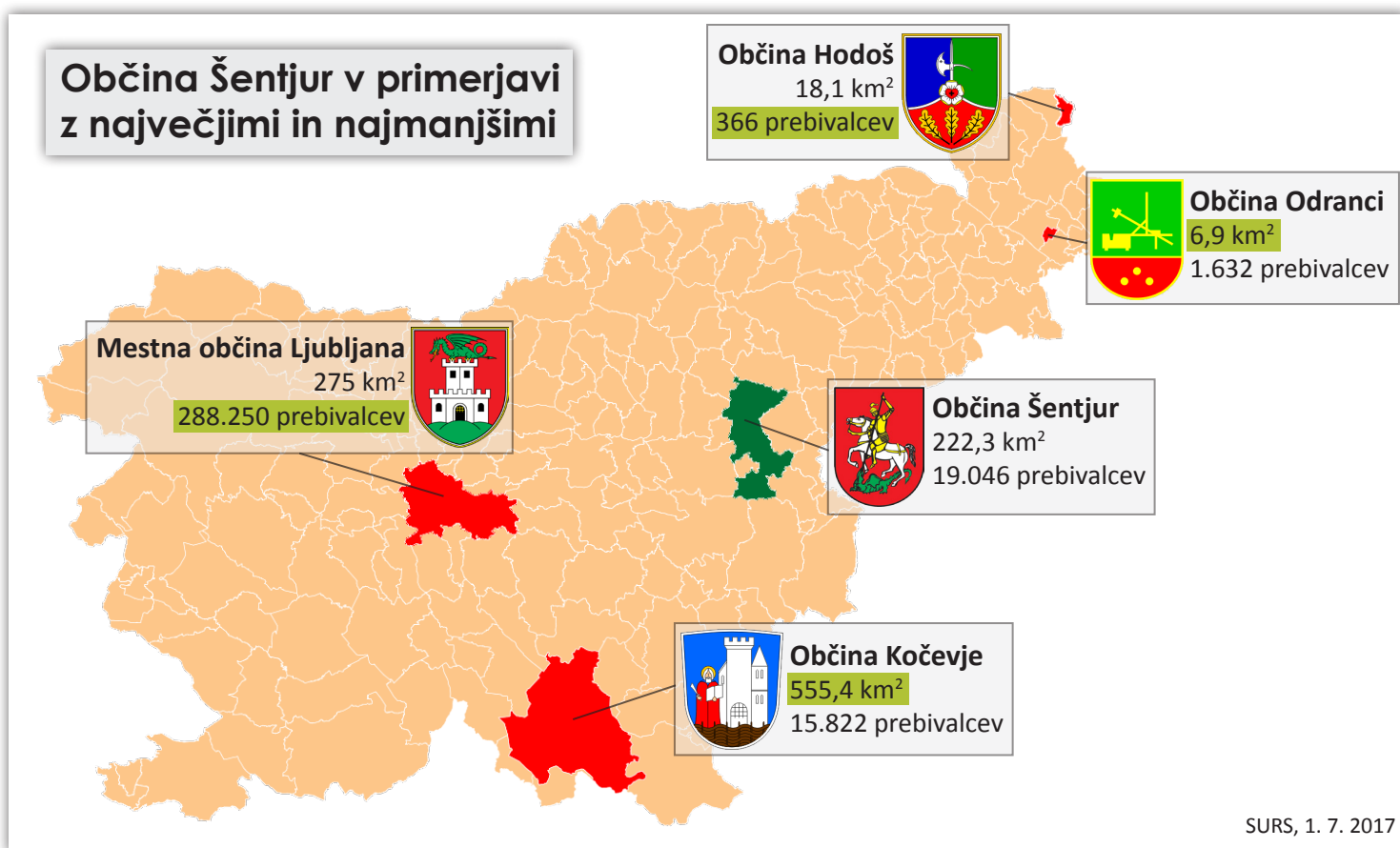
V Sloveniji lahko novo občino ustanovi samo državni zbor. Poslanci glasujejo o zakonu, s katerim se ustanovi nova občina, a še prej mora na območju, ki ga bo obsegala, nova občina izvesti referendum, s katerim se ugotovi volja prebivalcev, torej če želijo živeti v novi občini ali so zadovoljni z življenjem v obstoječi občini.

Če prebivalci na referendumu podprejo ustanovitev nove občine, sledi sprejemanje posebnega zakona. V njem so zapisani ime nove občine, ozemlje, ki ga bo obsegala, in kraj, v katerem bo sedež nove občine. Če večina poslancev glasuje za ustanovitev nove občine, sledi obravnava zakona v državnem svetu. Če se državni svetniki strinjajo z zakonom, ga pošljejo v podpis predsedniku Republike Slovenije, nato pa se zakon v celoti objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Šele po objavi v Uradnem listu se dejansko lahko prične ustanavljati novo občino. V roku šestih mesecev od ustanovitve nove občine morajo njeni občani na (lokalnih) volitvah izvoliti župana ali županjo in občinske svetnike.

Čeprav v zakonu o ustanavljanju novih občin piše, da mora občina praviloma imeti najmanj 5000 prebivalcev, ima več kot polovica občin v Sloveniji precej manj prebivalcev. Od leta 2012 imamo v Sloveniji 212 občin, od tega 11 mestnih občin.

Ali
veš?

Zakaj se nekatere občine imenujejo mestne občine? Takšen naziv lahko pridobijo občine, če imajo na svojem območju vsaj en kraj s statusom mesta. Mestna občina mora imeti najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest. Mesto pa mora predstavljati geografsko, gospodarsko in kulturno središče širšega območja. Z okoli 280.000 prebivalci je največja mestna občina v Sloveniji Ljubljana.



Delovanje občine

Delovanje občini omogočajo njeni organi in službe. Organi so župan, občinski svet in nadzorni odbor. Službe pa so občinska uprava, redarstvo, komunalno podjetje ...

Občine sprejemajo dokumente, akte (odloke, odločbe), proračun, razvojne in prostorske načrte, s katerimi skrbijo za red in varnost prebivalcev ter omogočajo razvoj gospodarstva, kmetijstva in družbe. Vse te dokumente pripravijo občinske službe na predlog organov občine, ki jih nato sprejmejo oziroma potrdijo. Tako sprejete odločitve postanejo zavezujoče tudi za občane, podjetja, organizacije in v nekaterih primerih še za obiskovalce občine.

V aktih so zapisana pravila, ki jih moramo vsi občani spoštovati, saj nam zagotavljajo, da je družba in okolje,

v katerem živimo, urejeno. Brez teh pravil bi se kakovost našega življenja lahko hitro poslabšala, lahko bi tudi ogrozili svoje ali življenje drugih prebivalcev občine ali celo obiskovalcev naše občine. Na primer, kako bi bilo, če bi lahko gradili karkoli in to kjerkoli. Na tak način bi uničili veliko rodovitne zemlje, mogoče celo vodne vire, uničili naravno ali kulturno dediščino, uničili ali poškodovali že zgrajeno infrastrukturo, kot so električni kabli, telekomunikacijska omrežja, vodovod, kanalizacijo, ceste, ponekod tudi plinovod. Morda bi nevede gradili na plazovitem ali poplavnem območju.

S svojim delom nam občina zagotavlja varnost in urejeno okolje. Pri sprejemanju odločitev pa mora občina omogočiti občanom, da se vključijo v ta proces. Občanom mora omogočiti dostop do informacij, dati možnost povedati svoje mnenje ali možnost, da občani podajo svoje predloge. Občina mora te predloge upoštevati ali pa občanom jasno obrazložiti, zakaj jih ne bo upoštevala pri svojem delu.

Naloge občine

Občina samostojno, neodvisno od države, opravlja naloge, ki so pomembne za njene prebivalce in ozemlje. Strokovno ločimo te naloge na lastne (izvirne) in prenesene (naložene) od države. Ko država naloge, ki bi jih morala izvajati sama, prenese na občine, mora občinam za te naloge zagotoviti tudi potrebna finančna sredstva, da lahko občine prenesene naloge izvajajo.

Nekaj nalog, ki jih občina samostojno opravlja:

- Sprejema statut občine, odloke in druge občinske akte.
- Sprejema občinski proračun.
- Sprejema načrt razvoja občine.
- Sprejema prostorski načrt in predpisuje lokalne plane (kje in kaj se lahko gradi).
- Skrbi za (gradi ali obnavlja) lokalne javne ceste, poti, pločnike, kolesarske steze, rekreacijske, parkirne, parkovne in druge površine.
- Ureja in skrbi za javni red v občini.
- Ureja delovanje občinske uprave in občinskih javnih služb.
- Ureja prekrške in določa denarne kazni za prekrške, s katerimi prebivalci ali pravne osebe (podjetja, društva, organizacije ipd.) kršijo občinske predpise.
- Upravlja in skrbi za občinsko premoženje, kupuje ali prodaja nepremičnine (zemljišča, zgradbe ipd.) in/ali premičnine (avtomobile, pohištvo, računalnike ipd.).
- Skrbi za kulturno in naravno dediščino na svojem območju.
- Pospešuje kulturno, društveno, vzgojno in knjižničarsko dejavnost.
- Pospešuje razvoj športa in rekreacije občanov.
- Spodbuja gospodarski razvoj občine (na področju gospodarstva, turizma in kmetijstva).
- Gradi in vzdržuje stanovanja za socialno ogrožene občane.
- Skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč.
- Zagotavlja pomoč in reševanje ob naravnih in drugih nesrečah.
- Skrbi za okolje, za čist zrak, tla, vodne vire, varuje pred hrupom ter skrbi za urejeno zbiranje odpadkov.
- Skrbi za oskrbo s pitno vodo, ureja, gradi in obnavlja vodovod in vodovodne objekte.
- Izdaja dovoljenja in izvaja nadzor nad krajevnimi prireditvami.

Konkretne naloge in pristojnosti občin so določene z zakoni in z občinskimi statuti. Naloge vseh občin v Sloveniji lahko preberemo v Katalogu pristojnosti občin na www.lex-localis.info. Statute, akte, odloke in predpise pa najdemo v Registru lokalnih skupnosti na www.rpls.si.

Organi občine

Vsaka občina v Sloveniji ima tri organe. To so župan, občinski svet in nadzorni odbor. Brez enega izmed njih občina ne more delovati, saj ima vsak organ svojo vlogo v delovanju občine kot institucije. Najpomembnejši izmed teh treh organov je občinski svet.

ŽUPAN

Najpomembnejša naloga župana je, da predstavlja in zastopa občino. Težko si predstavljamo, kaj vse počne župan, kako odgovorno in zahtevno je njegovo delo. Imeti mora vrsto osebnostnih lastnosti, biti mora odprt za sodelovanje, poskrbeti, da so interesi posameznikov ali skupin v dobro vseh občanov. Predvsem mora znati hitro in odločno ukrepati.

Župan je namreč izvršilni organ v občini. Skrbi in odgovarja za izvajanje odločitev, ki jih sprejme občinski svet. Župan je tisti, ki sklicuje in vodi seje občinskega sveta, nima pa pravice na sejah glasovati. Ima predlagalno pravico, saj predlaga občinskemu svetu v sprejem nek akt, prostorski načrt, predlog proračuna, potrditev zaključnega računa ipd.

Njegova naloga je, da poskrbi za objavo na seji občinskega sveta sprejetega statuta, akta, da občina porabi sredstva, kot je navedeno v sprejetem proračunu, da poskrbi, da so vse pogodbe in s strani občine izdani dokumenti v skladu z zakonodajo. Če pa bi na občinskem svetu sprejeli odločitev, ki ni v skladu z ustavo ali zakonom, je župan dolžen ukrepati. Lahko zadrži objavo odločitve občinskega sveta in mu predlaga, da ponovno odloča, ali pa sproži postopek izničenja sprejete odločitve pred pristojnim sodiščem.

Županov mandat traja štiri leta. V Sloveniji župana po izvolitvi ne moremo odpoklicati. Županu mandat predčasno preneha, samo če izgubi volilno pravico, če ne preneha delati na delovnem mestu, ki ni združljivo s funkcijo župana, če sam odstopi ali če postane trajno nezmožen opravljati to funkcijo zaradi nesreče, bolezni ali v skrajnem primeru zaradi smrti. Takrat funkcijo župana prevzame podžupan, občinska volilna komisija pa mora v šestih mesecih izpeljati volitve, na katerih občani izvolijo novega župana.

PODŽUPAN

Vsaka občina mora imeti najmanj enega podžupana. Imenuje in razrešuje ga župan, ki ga izbere izmed članov občinskega sveta. Naloga podžupana je, da pomaga županu pri njegovem delu tako, da opravlja posamezne naloge, za katere ga župan pooblasti.

Podžupan nadomešča župana, kadar je le-ta odsoten ali zadržan. Takrat podžupan sprejema odločitve namesto njega in podpisuje dokumente. To ne pomeni, da lahko podžupan v času, ko je župan odsoten, počne, kar hoče. Držati se mora dogovora z županom, o katerih zadevah lahko odloča namesto njega.

Običajno se podžupan, preden sprejme neko odločitev, posvetuje z županom in strokovnimi sodelavci v občinski upravi.

OBČINSKI SVET

Občinski svet je najvišji organ odločanja v občini. Občinske svetnike izvolimo občani na lokalnih volitvah, da v našem imenu odločajo o zadevah, ki so pomembne za nas občane in za delovanje občine. Občinski svet deluje po točno določenih pravilih oziroma po poslovniku. Sestaja se na rednih, izrednih in slavnostnih sejah, ki jih običajno skliče in vodi župan. V primeru županove odsotnosti ali odstopa seje skliče in vodi podžupan. V skrajnem primeru, da niti župan niti podžupan ne moreta sklicati in voditi seje, jo skliče in vodi najstarejši član občinskega sveta.

Občinski svet se mora sestati najmanj štirikrat letno oziroma enkrat na tri mesece. Število sej je lahko večje, glede na aktualne zadeve in potrebe občine ali če je tako zapisano v statutu občine ali poslovniku občinskega sveta.

Seje občinskega sveta so javne, to pomeni, da lahko kdorkoli pride na sejo in posluša razpravo. Najpogostejši obiskovalci sej so novinarji, ki o poteku seje in sprejetih odločitvah poročajo v medijih. Obiskovalci sej so tudi predstavniki društev, podjetij in drugih organizacij ter občani, ko se sprejema odločitev, pomembna za njihovo delovanje oziroma življenje. V nekaterih občinah seje občinskega sveta v živo prenašajo ali kasneje predvajajo lokalne televizijske postaje, ponekod si lahko seje ogledamo na spletnih straneh občine. Občina Šentjur ima na svoji spletni strani objavljene zvočne posnetke sej.

Župan ali v njegovem imenu podžupan ali pa skupina svetnikov mora pred sklicem seje občinskega sveta pripraviti predlog dnevnega reda, ki se ga predhodno uskladi s predstavniki političnih strank in list, ki so zastopane v občinskem svetu. Dnevni red je urnik z navedenimi temami oziroma točkami, ki jih bodo svetniki na seji obravnavali.

Pred začetkom seje se mora s predlaganim dnevnim redom strinjati večina svetnikov. Občinski svetniki lahko pred začetkom seje in pred sprejemom dnevnega reda predlagajo dodatne teme ali da se določene teme odstranijo z namenom, da se o njih ne bi razpravljalo.



Na vsaki seji občinskega sveta mora biti v dnevnem redu predvidena tudi točka za vprašanja, ki jih lahko županu, občinski upravi ali občinskim službam postavljajo občinski svetniki.

Občinski svetniki lahko na glasovanje predlagajo odloke in druge akte. Edini stvari, ki ju svetniki ne morejo storiti, sta ti, da bi dali na glasovanje lastne predloge proračuna in/ali zaključnega računa. To lahko stori samo župan ali podžupan, če ima županovo pooblastilo. Svetniki lahko tako samo podajajo predloge k županovemu predlogu proračuna, zakaj bi bilo bolje porabiti občinska sredstva. So pa na koncu občinski svetniki tisti, ki glasujejo za ali proti županovemu predlogu proračuna. Če ga sprejmejo, se župan zaveže, da bo porabil toliko sredstev in za te namene, kot piše v potrjenem proračunu. Če ga zavrnejo, se, dokler občinski svet ne sprejme novega predloga proračuna, občinska sredstva enakomerno porazdeli na 12 mesecev, kar lahko vpliva na razvoj lokalne skupnosti. Financira se samo tekoče delovanje občinskih zavodov in služb ter tiste investicije, ki so nujne, saj bi bila drugače ogrožena varnost in zdravje občanov. Če občinski svet v dveh letih ne sprejme predloga proračuna, ga lahko Državni zbor razpusti in naloži Državni volilni komisiji izvedbo predčasnih volitev za občinski svet.



Točko dnevnega reda lahko predlagajo tudi občani. To lahko stori 5 % volilnih upravičencev, kar je v primeru Občine Šentjur okoli 800 polnoletnih občanov.

Glavne naloge občinskega sveta so:

- sprejemanje statuta občine, odlokov, predpisov in drugih splošnih aktov,
- sprejemanje občinskega proračuna in zaključnega računa,
- sprejemanje prostorskega in razvojnega načrta,
- dajanje soglasja k prenosu nalog iz državne pristojnosti na občino,
- nadzorovanje dela župana, podžupana in občinske uprave,
- imenovanje občinske volilne komisije,
- imenovanje in razrešitev članov nadzornega odbora,
- ustanavljanje delovnih teles (odbori, komisiji) občinskega sveta, določanje njihov delovnih področij in imenovanje njihovih članov,
- razpis referendumov, ki se tičejo lokalnih vprašanj,
- dajanje mnenj in soglasij k imenovanju ravnateljev ali direktorjev zavodov, katerih ustanoviteljica je občina,
- ustanavljanje javnih zavodov in javnih podjetij,
- odločanje o pridobitvi ali odtujitvi občinskega premoženja,
- sprejemanje letnega načrta prodaje finančnega premoženja ter načrta ravnanja z nepremičninami vrednimi nad 20.000 evrov.



Občinski svetniki svoje delo opravljajo nepoklicno, lahko pa za svoje delo, za udeležbo na seji dobijo plačilo, ki mu pravimo sejnina. Višino sejnine občinskega sveta in delovnih teles občinskega sveta določijo občinski svetniki.

Delovna telesa občinskega sveta

Občinski svet ima svoja delovna telesa, ki so lahko stalna ali začasna.

Pomembno delovno telo je komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja. Po statutu občine Šentjur ima ta komisija toliko članov, kot je zastopanih političnih strank ali list v občinskem svetu. Člani komisije so občinski

svetniki, iz vsake stranke ali liste po eden.

Naloge te komisije so:

- da občinskemu svetu predlaga kandidate za delovna telesa in druge organe, ki jih imenuje občinski svet,
- županu ali občinskemu svetu predlaga primerne ljudi za pomembne naloge, ki so v občini,
- pripravlja predloge s plačami in drugimi prejemki občinskih funkcionarjev.

V druga stalna ali začasna delovna telesa se na predlog komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja na seji občinskega sveta izvoli občinske svetnike in občane. V občini Šentjur delovno telo vodi predsednik, ki je hkrati tudi občinski svetnik.

Delovna telesa so različni odbori in komisije, ki so stalni, saj so navedeni v statutu, ali občasni, katerim občinski svet določi naloge in število članov, ki jih nato na predlog komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanje tudi izvoli.

Na sejah delovnih teles se poglobljeno razpravlja in odloča o predlogih, o katerih bodo na seji občinskega sveta odločali svetniki. Delovno telo lahko poda samo svoje mnenje o obravnavani temi. V vsakem primeru pa mora občinski svet predloge in mnenja delovnih teles obravnavati prednostno. Komisije in odbori lahko županu predlagajo porabo sredstev občinskega proračuna ali opozorijo na morebitna odstopanja od načrtov.

Potek seje občinskega sveta

Vsako sejo občinskega sveta skliče župan ali v njegovem imenu podžupan vsaj teden dni prej. Vsem članom občinskega sveta, predsedniku nadzornega odbora, direktorju občinske uprave ter tistim zaposlenim na občinski upravi, ki morajo biti prisotni na seji za nemoten potek seje, pošljejo vabilo in gradivo. Datum, uro in kraj seje se tudi javno objavi, tako se obvesti javnost in omogoči, da se zainteresirani udeležijo seje.

Občinski svetniki in drugi vabljeni morajo, če vedo, da se seje ne bodo udeležili, sporočiti svojo odsotnost, preden se seja začne.

Seja se začne tako, da župan pove datum, uro in zaporedno številko seje ter vrsto seje (redna, izredna ali slavnostna). Nato pove, kdo je sporočil, da se seje ne bo udeležil. Sledi ugotavljanje sklepčnosti oziroma štetje prisotnih občinskih svetnikov, teh mora biti več kot polovica.

Sledi informiranje, kdo vse je še vabljen na sejo občinskega sveta, nato pa morajo občinski svetniki potrditi zapisnik s prejšnje seje. Zapisnik je dokument, iz katerega izvemo, kaj se je na prejšnji seji dogajalo in kaj so se dogovorili. Na tak način izvemo, kaj se je na seji dogajalo in kako in o čem se je glasovalo.

Temu sledi potrditev dnevnega reda, kar omogoči občinskim svetnikom, da razpravljajo o posameznih točkah in o njih po potrebi tudi glasujejo. Pri razpravi imajo razpravljavci časovne omejitve, ki preprečujejo, da bi nekdo govoril predolgo in drugi ne bi prišli do besede. Glasuje se s pomočjo glasovalne naprave ali z dvigom in štetjem rok, ko vodja seje vpraša občinske svetnike, kdo je za, proti oziroma če je kdo vzdržan in se ne želi izjasniti, ali je za ali proti predlogu.

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor je tisti organ, ki nadzira porabo javnih finančnih sredstev v občini in kako se razvna s premoženjem občine. To pomeni, da nadzira delo župana, občinske uprave in občinskega sveta. Preverja, kako so prej naštetih razporedili sredstva v občinskem proračunu in kako so ta sredstva porabili. Preverja tudi, ali so pri svojem delu upoštevali zakonodajo in da so kar se le da učinkovito porabili denar. Nadzorni odbor nadzoruje tudi delo svetov krajevnih skupnosti ter poslovanje javnih zavodov in podjetij.

Nadzorni odbor ima toliko članov, kot je v občinskem svetu prisotnih političnih strank oziroma list. Člane odbora imenuje občinski svet, ti pa ne smejo biti občinski svetniki, župan, podžupan, člani svetov krajevnih skupnosti, direktor in zaposleni v občinski upravi ter vodje zavodov in organizacij, ki jih je ustanovila občina oziroma, ki so prejeli sredstva iz občinskega proračuna. Člani nadzornega sveta morajo biti občani občine, ki jo nadzorujejo. Vsekakor je dobro, da so to ljudje, ki imajo ustrezna strokovna znanja in veliko izkušenj.

Člani nadzornega odbora na prvi seji med sabo izvolijo osebo, ki postane predsednik odbora. Ta nato sklicuje seje in vodi delo nadzornega odbora.

Nadzorni odbor mora o svojih ugotovitvah in ocenah izdelati poročilo, v katerem zapiše svoje predloge in priporočila za izboljšave. Občinski svet, župan in drugi morajo to poročilo upoštevati pri svojem delu. Če pri svojem delu ugotovijo večje nepravilnosti oziroma kršitve zakonodaje pri poslovanju občine, morajo o tem obvestiti pristojno ministrstvo in Računsko sodišče Republike Slovenije.

OBČINSKA UPRAVA

Občinska uprava opravlja strokovne naloge za potrebe lokalne samoupravne skupnosti. Velikost in organiziranost občinske uprave je odvisna od velikosti občine, njenih nalog in njene sposobnosti financiranja delovanja občinske uprave. Razlike med občinami so zelo velike. Nekatere občinske uprave imajo samo po dva zaposlena, največja občinska uprava v Sloveniji pa preko 500. Občinsko upravo ustanovi občinski svet na predlog župana. Župan usmerja in nadzira delo občinske uprave, njeno delo pa neposredno vodi direktor občinske uprave oziroma tajnik občine. Direktor oziroma tajnik je za svoje delo neposredno odgovoren županu, ostali zaposleni pa direktorju ali tajniku.

Zaposlenim na občinski upravi pogostokrat namesto javni rečemo kar občinski uslužbenci. Občinskih uslužbencev ne volimo na volitvah, ampak se na občinski upravi zaposlijo na podlagi svoje strokovne usposobljenosti (zahtevane izobrazbe, delovnih izkušenj ipd.), zaradi česar bi naj bilo delo občinske uprave kakovostno in učinkovito.

Občinska uprava je strokovni aparat, služba, ki pripravlja potrebno gradivo za župana, za odločanje občinskega sveta in za nadzorni odbor. Hkrati mora izpeljati na občinskem svetu sprejete odločitve ter upoštevati ugotovitve nadzornega odbora. Občinske uprave so običajno organizirane tako, da z najmanjšimi stroški izvajajo svoje naloge. Manjše občine se lahko povežejo za izvajanje posameznih nalog, ki so v skupnem interesu in v pristojnosti občin. Lahko imajo skupno občinsko upravo ali pa so soustanoviteljice skupnih služb, zavodov ali javnih podjetij.

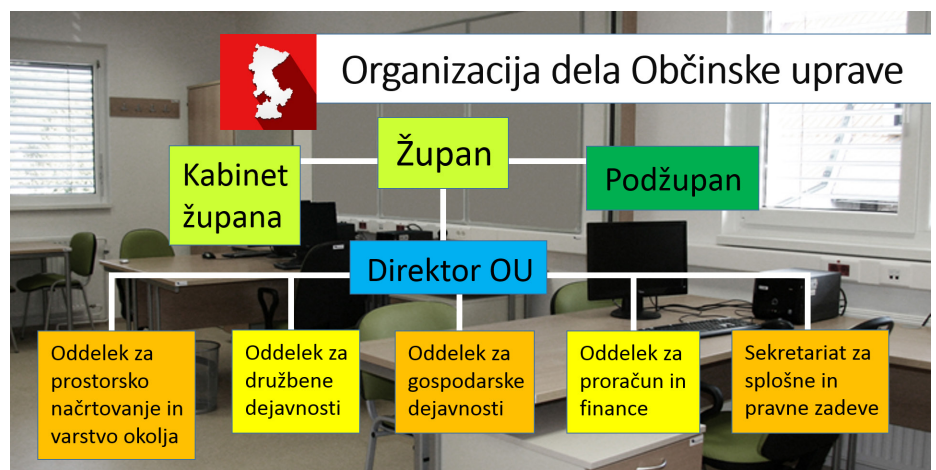
Občani gredo na občinsko upravo, kadar urejamo zadeve, ki so delno ali v celoti v pristojnosti občin. Morda nameravamo graditi hišo, gospodarski objekt ali vrtno lopo, imamo težave s cesto ali pločnikom, vodo, z odpadki, kanalizacijo, želimo vložiti vlogo za dodelitev socialnega stanovanja, potrebujemo dovoljenje za plakatanje ali postavitev označevalnega znaka ob lokalni cesti za naše podjetje ipd.

Občinska uprava je tista, ki nudi občanom in predstavnikom podjetij, društev in drugih organizacij pomoč, informacije ali storitve pri vseh zgoraj naštetih zadevah, ki pa so samo delček nalog občine. Zaposleni opravljajo naloge na številnih področjih od izdajanja okoljskih, gradbenih soglasij, skrbijo za gradnjo ali obnovo infrastrukture in zgradb, sestajajo se s potencialnimi gospodarskimi investitorji, predstavniki ministrstev ipd.

Zaradi številnih in raznolikih delovnih nalog je na občinski upravi Občine Šentjur delo porazdeljeno na oddelke, ki so pristojni za posamezna področja. To je potrebno zaradi zagotavljanja strokovnega in učinkovitega dela občinskih uslužbencev. Hkrati je to prijazno tudi občanom, saj lahko hitreje pridejo v stik s tistimi zaposlenimi, ki pokrivajo področje, na katerem potrebujejo informacije, občinska uprava pa zaradi takšne organizacije in razporeditve dela med zaposlenimi hitreje obravnava njihove vloge, prošnje ali zahteve.

Občinska uprava Občine Šentjur

Občinska uprava Občine Šentjur je razdeljena na pet oddelkov. Vodi jo direktor.



Oddelek za prostorsko načrtovanje in varstvo okolja

Skrbi za načrtovanje in ustrezno prostorsko ureditev na območju občine. Izvaja aktivnosti na področju varstva okolja in naravne dediščine ter koordinira strokovno delo med krajevnimi skupnostmi na našem območju.

Na tem oddelku lahko izvemo, kakšna je namenska raba zemljišča ali je določeno zemljišče na primer zazidljivo ali namenjeno kmetijski rabi. Če je zazidljivo, izvemo, kakšen objekt sploh lahko tam gradimo. Pri tem se upošteva mnenje krajanov ter služb, ki varujejo naravno in kulturno dediščino, tako se lahko na nekem zemljišču gradi samo stanovanjske hiše, vikendice ali pa gospodarska poslopja, obrtne objekte, obrate ali večje tovarne. Na tem oddelku lahko občani dobimo tudi potrdilo o namenski rabi zemljišča, ki nam pove, ali gre za kmetijsko ali stavbno (zazidljivo) zemljišče. To potrdilo potrebujemo, če zemljišče prodajamo, oziroma nas to zanima, če zemljišče kupujemo.

V sklopu tega oddelka deluje Služba za krajevne skupnosti, ki jo sestavljajo tajniki vseh krajevnih skupnosti v občini. To je podporna služba svetom krajevnih skupnosti. Pomaga jim izvajati sprejete odločitve ter skrbi, da njihovo delovanje poteka nemoteno in da se krajevne skupnosti med seboj povezujejo.

Oddelek za družbene dejavnosti

Opravlja naloge, ki se nanašajo na izobraževanje, predšolsko vzgojo, šport, rekreacijo, kulturo in varstvo kulturne dediščine. Spodbuja in nudi podporo pri delovanju različnih društev, zavodov in drugih organizacij s prej navedenih področij, ki izvajajo programe za bolj kakovostno življenje občanov.

Člani društev, ki delujejo v naši občini, lahko tukaj oddajo vlogo na razpis za dodelitev denarnih sredstev za izvajanje programov društev. Ob rojstvu otroka lahko starši oddajo vlogo za dodelitev denarnega prispevka. Tukaj se vodijo podatki o številu otrok, vpisanih v vrtec in osnovne šole na območju občine. Oddelek skrbi za sofinanciranje gasilskih društev, ki delujejo v naši občini, ta pa sama skrbijo za izvajanje gasilske službe in nabavo potrebne opreme. Na tem oddelku pomagajo pri pripravi in izvedbi nekaterih prireditev s področja kulture in športa.

Oddelek za gospodarske dejavnosti

Pripravlja in skrbi za realizacijo razvojnih programov občine. Gospodari, upravlja, s stvarnim premoženjem občine: z zemljišči, zgradbami, stanovanji, občinskimi cestami, potmi, pločniki, kolesarskimi stezami, vodovodnim, kanalizacijskim omrežjem, čistilnimi napravami ipd.). Opravlja naloge, ki zagotavljajo pogoje za razvoj gospodarstva (podjetništva, kmetijstva, trgovine, turizma, gozdarstva, lova in ribolova), podeželja, energetike, vodnega gospodarstva. Določa prometno ureditev v občini in spremlja stanje na področju varnosti cestnega prometa.

Na tem oddelku oddamo vlogo za polno ali delno zaporo lokalne ceste, če izvajamo dela v neposredni bližini ceste in bi lahko ogrožali varnost ljudi, ali pridobimo dovoljenje za prekop lokalne ceste. Tukaj odločajo o dodelitvi socialnih stanovanj posameznikom in družinam, ki se prijavijo na občinski razpis. Če odpremo gostinski lokal, restavracijo ali lokal, ki streže samo pijačo, moramo tukaj oddati vlogo za odobritev obratovalnega (delovnega) časa lokala. Na tem oddelku nam izračunajo višino komunalnega prispevka, ki ga občani plačamo, preden pričnemo z gradnjo objekta, tako pridobimo dovoljenje za priklop na vodovodno, električno, telekomunikacijsko in kanalizacijsko omrežje. Skrbijo tudi, da je na občinskih cestah postavljena ustrezna prometna signalizacija.

Za lažje izvajanje vseh teh nalog je oddelek razdeljen na Službo za gospodarjenje s premoženjem in na Službo za komunalo in investicije.

Oddelek za proračun in finance

Nadzira porabo denarja, ki ga ima občina. Torej skrbi za pripravo in izvajanje občinskega proračuna ter zaključnega računa za posamezno leto. Vodi evidenco premoženja občine in upravlja z njenim finančnim premoženjem. Skrbi za obračun plač zaposlenih na občinski upravi ter plač ali denarnih nadomestil funkcionarjev, kot so: župan, podžupan, občinski svetniki, člani delovnih teles in nadzornega odbora.

Na tem oddelku občani ne oddajamo vlog ali se prijavljamo na razpise in tudi ne opravljamo kakšnih drugih konkretnih

opravil. Tukaj predvsem skrbijo, da se izvaja občinski proračun, tako kot je bil sprejet na seji občinskega sveta, ter da opozorijo župana in občinske svetnike, če so prihodki nižji ali višji od načrtovanih, da lahko na seji občinskega sveta sprejmejo popravljen proračun s posodobljenimi podatki o prihodkih in odhodkih.

Sekretariat za splošne in pravne zadeve

Opravlja naloge, ki se nanašajo na svetovanje, pripravo dokumentacije in organizacijo različnih dogodkov, sestankov, sej za potrebe župana, občinskega sveta, nadzornega odbora in delovnih teles občine. Pripravlja in spremlja pripravo občinskih predpisov in je odgovoren za pravno zastopanje občine, na primer pred sodiščem. Tukaj se ureja kadrovske zadeve, povezane z zaposlenimi na občinski upravi. Skrbi za vso dokumentacijo, ki nastane na občinski upravi in pri organih občine, ter jo ustrezno ureja, knjiži in arhivira.

Na oddelku opravljajo naloge, ki so povezane z zakonodajo in pravnimi akti občine. Predvsem skrbijo, da so seznanjeni z novimi zakoni in drugimi pravnimi dokumenti ter da jih na območju občine pravilno izvajajo, torej da občina deluje zakonito. Odločajo o pritožbah občanov ter pravnih oseb (podjetij, društev, zavodov ipd.), ki nasprotujejo odločitvam, ki jih je sprejela občinska uprava, župan ali občinski svet.

Kabinet župana

Kabinet župana nudi županu pomoč pri opravljanju administrativnih opravil in usklajevanju urnika. Skrbi za obveščanje medijev in javnosti o delu občine, o aktivnostih in dogodkih. Tukaj skrbijo tudi za uradno spletno stran občine.

KRAJEVNE SKUPNOSTI

V Sloveniji lahko vsaka občina za lažje upravljanje občine ustanovi ožje dele občine, ki se imenujejo krajevne, vaške ali četrtne skupnosti. Predstavniki krajevnih skupnosti običajno dobro poznajo izzive svoje skupnosti, so v pogostih stikih s sokraji in so tako dobro seznanjeni s tem, kaj je treba izboljšati za boljšo kakovost življenja v skupnosti. Tudi občani lahko lažje in hitreje rešujemo lokalne zadeve, saj vemo, na koga se obrniti.

V imenu občine krajevno, vaško ali četrtno skupnost ustanovi občinski svet, ki določi, katero ozemlje z naselji bo spadalo v to skupnost, in ji tudi izbere ime. Občinski svet lahko krajevno, vaško ali četrtno skupnost tudi ukine ali spremeni njeno velikost ali jo preimenuje. Pri ustanavljanju, spreminjanju ali ukinjanju krajevne skupnosti sodelujemo tudi občani, na posebnem dogodku, ki ga imenujemo zbor občanov. Slednjega se mora udeležiti vsaj 5 % volivcev z obravnavanega območja, da njihovo izraženo mnenje obravnava občinski svet, ki ga na seji potrdi, dopolni ali ovrže. Prvo krajevno skupnost v Občini Šentjur, to je bila KS Blagovna, je takratna skupščina občine ustanovila leta 1964 na pobudo prebivalcev tega območja. Naslednje leto so ustanovili preostale krajevne skupnosti, teh je bilo do leta 1999 devet, nato pa do leta 2008 osem. Trenutno ima občina Šentjur 13 krajevnih skupnosti.

Predstavnike krajevne skupnosti volimo občani, ki imamo stalno prebivališče na območju te skupnosti na volitvah, ki načeloma potekajo istočasno kot lokalne volitve. Volitve v svet krajevne skupnosti, kot se imenuje ta organ, razpiše župan. Izvoljeni člani sveta krajevne skupnosti, teh je najmanj 5 in največ 11, med seboj izberejo predsednika krajevne skupnosti, ki predstavlja in zastopa krajevno skupnost ter sklicuje in vodi seje sveta krajevne skupnosti. Predsednik si med preostalimi člani sveta izbere podpredsednika krajevne skupnosti, ki ga nadomešča in opravlja tiste naloge, ki mu jih določi predsednik krajevne skupnosti. Mandat predstavnikov krajevne skupnosti se prične in konča istočasno kot mandat občinskih svetnikov.

Krajevna skupnost ima svoja sredstva, lahko ima tudi svoje premoženje. Višino sredstev določi občinski svet na predlog župana, ko se načrtuje občinski proračun. Kako se ta sredstva porabi, določijo člani sveta krajevne skupnosti s sprejetjem finančnega načrta, ki je sestavni del občinskega proračuna. Krajevna skupnost se ne sme zadolžiti in skleniti kakršne koli pogodbe brez soglasja župana.

Krajevna skupnost opravlja samo tiste naloge, ki ji jih je določil občinski svet. V glavnem so to naloge, ki se nanašajo na izboljšanje kakovosti življenja v krajevni skupnosti, kot so:

- vzdrževanje in popraviljanje nekategoriziranih (krajevnih) cest in drugih javnih površin, kot so: igrišča, zelenice,

parki, parkirišča ipd.,

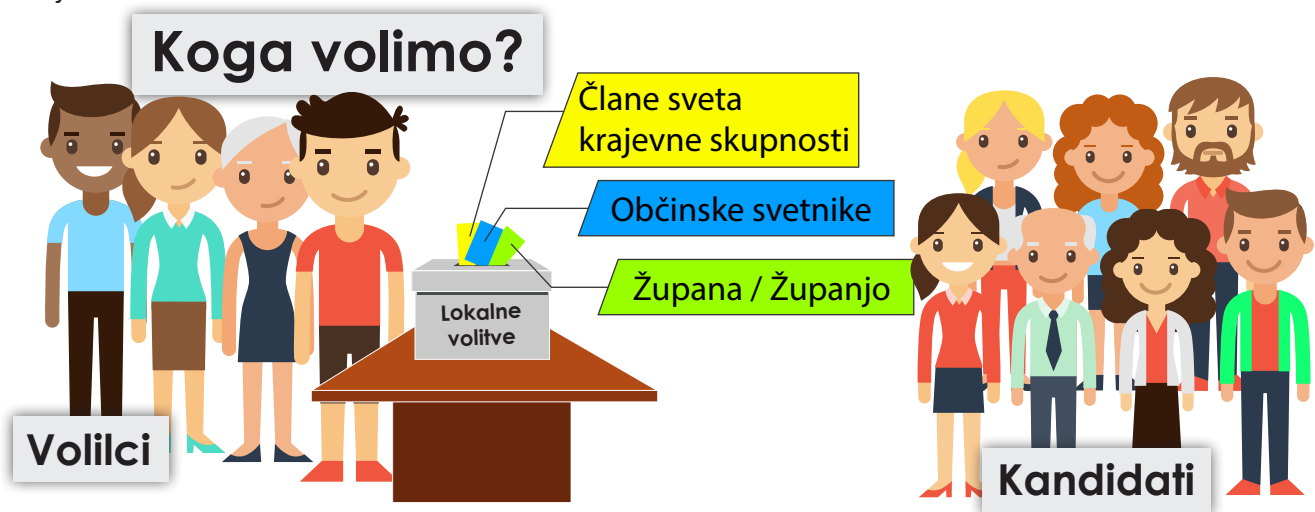
- skrb za urejenost pokopališč in organiziranost pogrebne službe,
- upravljanje z lastnim premoženjem in premoženjem, namenjenim za potrebe prebivalcev skupnosti,
- seznanjanje organov občine s potrebami in pobudami prebivalcev krajevne skupnosti,
- pospeševanje kulturne, športne, rekreativne in druge društvene dejavnosti na svojem področju ter po potrebi organiziranje takšnih prireditev,
- seznanjanje pristojnih organizacij s stanjem naravne in kulturne dediščine na svojem območju,
- organiziranje prostovoljnih akcij krajanov, kot so čistilne akcije, delovne akcije ipd.,
- občinski upravi daje mnenje o obratovalnem času gostinskih lokalov idr.

Splošne lokalne volitve

Prebivalci občine lahko z udeležbo na volitvah odločamo, kdo je najbolj primeren, da zasede funkcijo župana, občinskega svetnika in v primeru Občine Šentjur še funkcijo člana sveta krajevne skupnosti. Glasujejo lahko tisti, ki so državljani Republike Slovenije ali katere druge članice Evropske unije, ki so polnoletni, ki imajo volilno pravico in so poslovno sposobni. Volitev se udeležimo v tisti občini, v kateri imamo prijavljeno stalno prebivališče.

Lokalne volitve se običajno izvedejo na štiri leta, kolikor traja mandat župana, občinskih svetnikov in članov sveta krajevnih skupnosti. Na volitvah izbiramo med napisanimi imeni na seznamu kandidatov za posamezno funkcijo. Lahko ponovno izvolimo kandidate, ki so že bili izvoljeni, ali svoj glas namenimo komu drugemu.

Dosežen izid na volitvah velja za vse, tako za tiste, ki so se udeležili volitev in glasovali, kot za tiste, ki se volitev niso udeležili. V Sloveniji volitve niso obvezne, vsak državljan se lahko sam odloča, ali bo izkoristil svojo pravico do glasovanja ali ne.



Za pravilno izvedbo volitev je odgovorna občinska volilna komisija. Njene člane za dobo štirih let imenujejo občinski svetniki, nad njenim delom pa bdi državna volilna komisija. Občinska volilna komisija je pri svojem delu neodvisna od občine, njenih organov in služb. Ravna se po ustavi, zakonih in predpisih ter upošteva navodila državne volilne komisije.

Naloge in pristojnosti občinske volilne komisije:

- poziva javnost in politične stranke, da predlagajo kandidate,
- preveri in potrdi predlagane kandidate,
- sestavi seznam kandidatov,
- določi volišča,
- imenuje volilne odbore,
- ugotavlja rezultate glasovanja,
- razglasi kandidate, ki so bili izvoljeni na funkcijo občinskega svetnika, župana in člana sveta krajevne skupnosti,
- skrbi za pravilnost in zakonitost izvedbe volitev,

- izdelava končno poročilo o izidu volitev,
- opravlja druge naloge, ki jih določi občinski svet.

Občinska volilna komisija določi, kje bodo volišča. Ta so lahko v prostorih šol, gasilskih domovih, prostorih krajevnih skupnosti ali pa celo na kakšni domačiji, če so lastniki pripravljene odstopiti svoje prostore za izvedbo volitev. Na ozemlju občine Šentjur je običajno okoli 35 volišč, na katerih lahko glasujejo občani. Na vsakih volitvah je določeno število volišč, prilagojenih invalidom.

Državna volilna komisija volilnim upravičencem vsaj teden dni pred dnevom, ko bodo volitve, po pošti pošlje obvestila, ki jih volivci prejmejo na naslov stalnega prebivališča. V obvestilu piše, kdaj bodo potekale volitve in na katerem volišču oddamo svoj glas. Tako izvemo, kje smo vpisani v volilnem imeniku, ki ga pripravijo na upravni enoti.

Da glasovanje na voliščih poteka pravilno, skrbijo volilni odbori, ki jih imenuje občinska volilna komisija. Ti pripravijo volišče, skrbijo za red in mir na volišču, ugotovijo, ali imamo volilno pravico in če smo prišli na pravo volišče ter da smo oddali volilni listič v volilno skrinjico.



Kaj je poslovna sposobnost?

Poslovna sposobnost je sposobnost fizične osebe oziroma državljana za samostojno sklepanje pravnih poslov, samostojnega pridobivanja pravic in prevzemanja obveznosti iz sklenjenih pogodb oziroma dogovorov. V Sloveniji poslovno sposobnost pridobimo z dopolnjenim 18. letom. Da je nekdo poslovno nesposoben, ugotovi sodišče na podlagi strokovnih mnenj zdravnikov. V tem primeru sodišče tej osebi določi skrbnika, ki nato to osebo zastopa in zanjo skrbi, lahko tudi upravlja z njenim oziroma njegovim premoženjem. Izjemoma lahko poslovno sposobnost pridobijo osebe, ki so mlajše od 15 let, če so te že samostojne in če tako odloči sodišče.

Na lokalnih volitvah v občini Šentjur volivci prejmejo tri volilne lističe, z enim se glasuje za župana, z drugim za občinske svetnike, s tretjim pa za člane sveta krajevnih skupnosti.

Navadno volivci glasujemo na dan glasovanja, ki je izbran za izvedbo volitev. V Sloveniji je tradicija, da so volitve v nedeljo. Lahko pa glasujemo že pred tem dnevom, in sicer na predčasnih volitvah, ki potekajo na posebnem volišču, običajno na sedežu občinske volilne komisije. Glasujemo lahko tudi po pošti, na domu, v bolnišnicah, če smo v tujini, na veleposlaništvu ali konzulatu Republike Slovenije.

Financiranje in premoženje občine

V prejšnjih poglavjih smo spoznali, da občina opravlja številne naloge, za njihovo izvedbo pa potrebuje tudi denarna sredstva. Občina del sredstev pridobi sama, del sredstev pa ji dodeli vlada. Občini gre dobro, kadar lahko s svojimi prihodki financira vse naloge, ki ji jih je naložila država, in ji ostane dovolj sredstev, da se lahko loti še drugih investicij ali projektov, s katerimi lahko pozitivno vpliva na razvoj občine in na kakovost bivanja občanov.

Proračun občine

Vsi odhodki in prihodki so zapisani v posebnem dokumentu, ki ga imenujemo občinski proračun. V praksi je to najpomembnejši dokument, ki ga na predlog župana sprejmejo ali zavrnejo občinski svetniki. V proračunu, ki se običajno sprejme na začetku leta, so zabeleženi prihodki, ki jih občina pričakuje, in odhodki, torej nameni, za kaj se bo ta denar porabil (obnova cest, zgradb, igrišč, stroški delovanja javne razsvetljave ipd.). Vedno pogosteje se proračun pripravlja za dve leti vnaprej, s čimer se politike spodbuja k dolgoročnemu načrtovanju investicij in projektov. Pogostokrat pa okoliščine zahtevajo naknadne popravke že sprejetega proračuna, kar imenujemo rebalans ali prerazporeditev sredstev. Če so prihodki nižji od prej predvidenih, se na občinskem svetu na predlog župana prekliče določene načrtovane odhodke, da se odhodke izravna z višino prihodkov, ali pa se razpravlja o

najetju posojila, s katerim bodo pokrili razliko med prihodki in odhodki. Kadar pa so prihodki višji od pričakovanj, se lahko v proračun dodaja nove odhodke, saj v občinah ne zmanjka potreb po investicijah, potrebnih za razvoj občine ali za izboljšavo kakovosti življenja občanov. Občasno se izvede rebalans proračuna zaradi naravnih nesreč, kot so požari, poplave, potresi, ko mora občina v najkrajšem času obnoviti najpomembnejšo infrastrukturo (vodovod, ceste, šole ipd.), ki jo občani potrebujemo za normalno življenje.

Občina dobiva svoje prihodke od:

- nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča, ki ga bo v prihodnosti zamenjal davek na nepremičnine,
- davkov na dediščine in darila,
- davkov na igre na srečo,
- davkov od prometa (trgovanja) z nepremičninami,
- občinskih taks, komunalnih in drugih prispevkov, samoprispevkov občanov, okoljskih taks in glob,
- koncesijskih dajatev,
- plačila za storitve obveznih lokalnih javnih služb,
- sredstev, ki jih občinam po posebnem izračunu določi vlada oziroma država.

Občina se lahko na razpisih, ki jih objavijo ministrstva in vladne službe ali pa Evropska komisija in njene službe, poteguje za sredstva, s katerimi nato realizira prijavljene projekte. Priprava projektne dokumentacije je zelo zahtevno delo, ki ga po več mesecev, lahko tudi po celo leto, opravlja več občinskih uslužbencev. Ni pa nujno, da bo vso to delo obrodilo sadove, saj se veliko občin in organizacij poteguje za ista sredstva, teh pa običajno ni dovolj glede na število prijavljenih projektov.

Kako država dodeli sredstva določeni občini?

Država za vsako občino posebej izračuna, koliko sredstev ji pripada, kar se uradno imenuje financiranje primerne porabe občine. To se izračuna z zahtevno matematično formulo, v kateri se upošteva:

- povprečje stroškov, ki jih ima občina z izvajanjem obveznih nalog na občana (povprečnina),
- število prebivalcev občine,
- razmerje dolžine lokalnih cest in javnih poti na prebivalca občine oziroma države,
- površina občine na prebivalca občine oziroma države ter
- razmerje med občani, mlajšimi od 15 let, in tistimi, ki so starejši od 65 let, v primerjavi z državnim povprečjem.

Na podlagi te formule se ugotovi, ali ima občina dovolj sredstev za delovanje, torej za opravljanje nalog, ki jih je občini naložila država. Če zbere dovolj denarja, da doseže povprečje občin, ali pa več denarja, velja za razvito občino. Če zbere manj denarja, pa velja za manj razvito. Tem država pomaga po načelu solidarnosti in občinam, ki imajo višek sredstev, del teh odvzame in jih dodeli manj razvitim občinam, a le do zneska, ki velja za državno povprečje. Tako država skuša zagotoviti enake pogoje vsem občinam v državi, kako pa občine porabijo ta sredstva, je odvisno od odločitev, ki jih sprejmejo župan in občinski svetniki. Te pa volimo občani in smo soodgovorni za uspehe ali neuspehe v svoji občini.

Premoženje občine

Občina ima tudi svoje premoženje, s katerim mora ravnati kot dober gospodar. To počne tako, da skrbi za svoje premoženje, ga vzdržuje in obnavlja ter tako prepreči, da bi pričelo propadati. S takšnim odnosom lahko občina poveča vrednost svojega premoženja.

Premoženje občine so zemljišča, zgradbe ali deli zgradb, različna infrastruktura (lokalne ceste, parkirišča, vodovodno omrežje, kanalizacijsko omrežje s čistilnimi napravami ipd.), premoženjske pravice, oprema in sredstva, dana v upravljanje. Sredstva, dana v upravljanje, so lahko zgradbe ali drugi objekti, oprema, vozila, naprave idr., ki so v lasti občine, z njimi pa upravljajo javni zavodi ali podjetja, kot so osnovne šole, vrtci, knjižnica idr.

Občina lahko svoje premoženje odda v najem, proda tisti del premoženja, ki ga ne potrebuje, ali pa kupi zemljišča, objekte, opremo ipd., če v tem prepozna dobro naložbo oziroma je skladno z načrti občine za prihodnost.

Javni zavodi in javna podjetja

Javni zavod ali javno podjetje lahko ustanovita država in občina. Ustanovi ga lahko tudi kakšna druga javna organizacija, če ji to dopušča zakonodaja. Več občin ali pa država skupaj z občinami lahko ustanovi skupen javni zavod ali podjetje, če menijo, da bo to bolje in učinkoviteje delovalo. Če javni zavod ali podjetje ustanavlja občina, se ga ustanovi, če za to glasuje večina občinskih svetnikov. Občinski svet je tudi tisti, ki imenuje direktorja.

Namen javnih zavodov in podjetij je, da opravljajo dejavnosti, ki so v javnem interesu in ki jih zasebno gospodarstvo ne želi ali ne sme opravljati.

Dejavnosti, ki jih javni zavodi in podjetja opravljajo, so s področja izobraževanja (osnovno, srednje, višje strokovno in visokošolsko, izobraževanje odraslih), predšolske vzgoje, znanosti, kulture, športa, zdravstva, nege, socialnih zadev, varovanja okolja, naravne in kulturne dediščine, pa tudi oskrba s pitno vodo, odvažanje in ravnanje z odpadki, informiranja prebivalcev ipd.

Javni zavodi in podjetja po navadi sredstva za svoje delovanje dobijo iz proračuna ustanovitelja in/ali z izvajanjem svojih dejavnosti, kot so: prodaja storitev ali blaga, oddajanjem prostorov, z donacijami, s pridobivanjem pokroviteljev idr.

Javni zavodi in podjetja, ki jih je (so)ustanovila Občina Šentjur



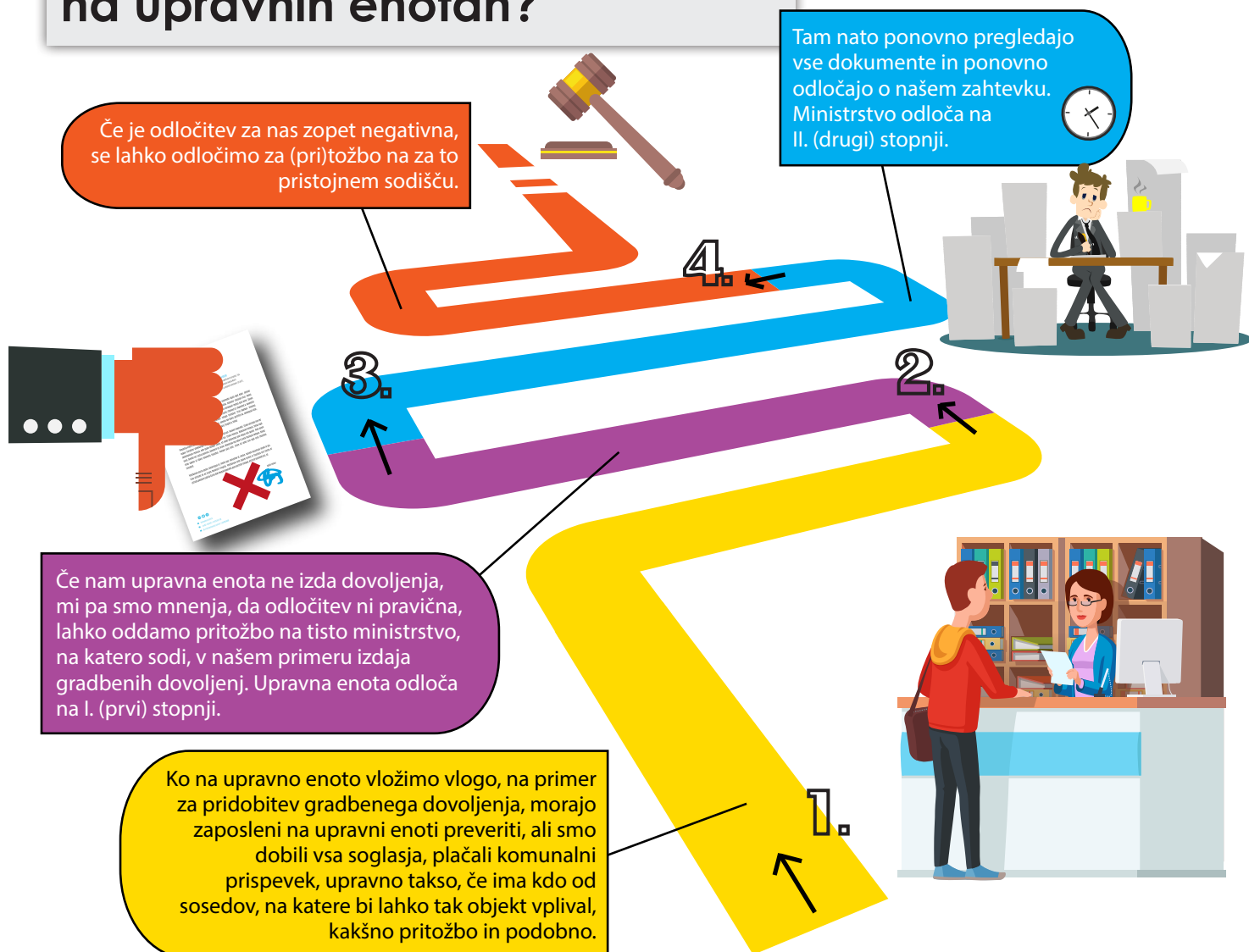
Državna uprava

Upravne enote

S 1. januarjem 1995 so na območju Republike Slovenije pričele delovati upravne enote (UE). Namen te novo-ustanovljene službe je bil, da se razbremeni občine, ki so do takrat opravljale naloge za potrebe države. Občine so do uvedbe upravnih enot za državo opravljale naloge, kot so izdaja osebnih dokumentov, vozniških dovoljenj, registracija vozil, izdaja gradbenih in drugih dovoljenj. Vse te naloge pa so občinam oteževale ukvarjanje z lokalnimi izzivi, kot sta dvig kakovosti bivanja občanov ali pospeševanje gospodarskega in družbenega razvoja. Iz teh časov še izvira fraza, da ko si urejamo osebne dokumente, gremo na občino, saj so do leta 1995 to na občinskih upravah tudi počeli. Sedaj pa že več kot 20 let to urejamo na upravnih enotah, ki pa marsikje v Sloveniji delujejo v istih zgradbah kot občinske uprave.

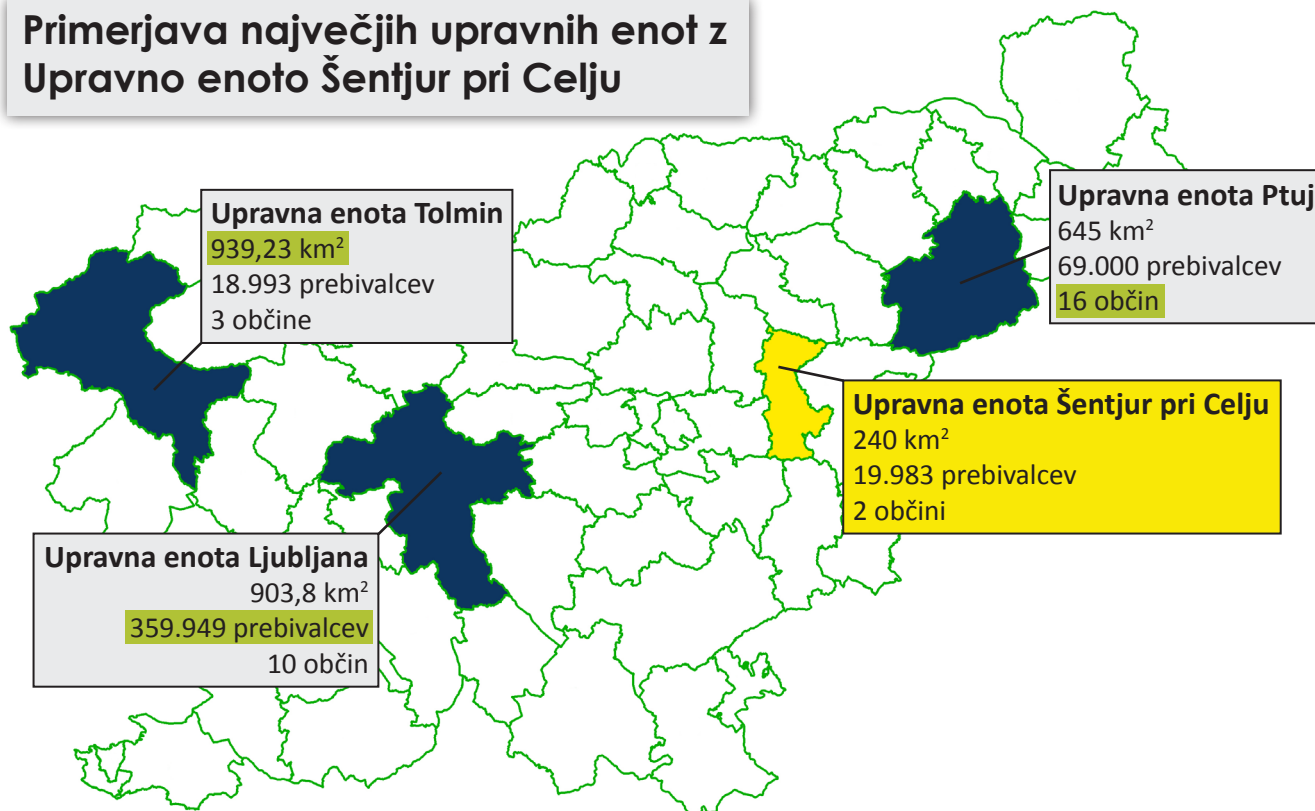
Vse zakone v Sloveniji sprejme državni zbor, izvajati pa jih mora vlada. Vlada oziroma ministrstva to počnejo prek svojih služb (organov) in upravne enote so ena izmed teh služb državne uprave. Upravne enote so vez med državo in državljani. Delo upravnih enot na posameznih področjih nadzorujejo in usmerjajo pristojna ministrstva, ta tudi rešujejo morebitne pritožbe državljanov, ki se ne strinjajo, kako je njihova upravna enota odločila o njihovi vlogi ali zahtevi.

Kako se odloča o naših vlogah na upravnih enotah?



Celotno ozemlje naše države je razdeljeno na 58 upravnih enot. Na istem ozemlju, ki sodi pod eno upravno enoto, je lahko hkrati več občin. To je mogoče ravno zato, ker so samoupravne lokalne skupnosti strogo ločene od odločanja, ki je v pristojnosti države.

Primerjava največjih upravnih enot z Upravno enoto Šentjur pri Celju



SURS, 1. 7. 2016

Upravno enoto vodi načelnik ali načelnica, ki ga oz. jo imenuje minister, pristojen za javno upravo. Načelniki postanejo tisti, ki se prijavijo na poziv vlade za prosto delovno mesto. Minister s pomočjo svojih sodelavcev izbere osebo, ki je ustrezno izobrazena in ima dovolj delovnih izkušenj. Načelnik upravno enoto vodi 5 let. Omejitve pri številu mandatov ni.



Kadar iščeš kraje ali načrtuješ pot po Sloveniji s pomočjo Googlovega zemljevida, lahko vidiš, da je Slovenija prepredena z notranjimi mejami. A to niso meje občin, ampak meje upravnih enot.

Delo upravnih enot obsega naslednja področja:

- notranje zadeve: izdaja osebnih dokumentov, prijava prebivališča, področje tujcev, matičnih zadev, upravne zadeve prometa, prijava javnih prireditev idr.
- graditve objektov in drugih posegov v prostor: izdaja gradbenih dovoljenj, uporabnih dovoljenj idr.
- kmetijstvo: promet s kmetijskimi zemljišči, urejanje statusa kmeta, zaščitene kmetij, vodenje registra kmetijskih gospodarstev idr.
- denacionalizacija,
- žrtve vojnega nasilja,
- in drugo.

Zaradi različnih področij, ki jih pokrivajo, so upravne enote razdeljene na oddelke. Kaj bodo počeli na posameznem oddelku, določi načelnik, a potrebuje potrditev s strani pristojnega ministra. Načelnik je tisti, ki vodi upravno enoto, koordinira in nadzira delo zaposlenih oziroma oddelkov. Delo posameznega oddelka pa vodi in nadzoruje vodja oddelka, ki ga imenuje načelnik.

Kaj urejamo na upravnih enotah?

Prijava rojstva

Takoj po rojstvu nas matičar vpiše v uradno evidenco (matični register) na podlagi prijave rojstva, ki jo poda zdravstvena organizacija, bolnišnica, porodnišnica, v kateri se je otrok rodil, ali fizična oseba, če je otrok rojen doma. Z vpisom v evidenco je vsaki osebi dodeljena enotna matična številka občana (EMŠO), ki je osebna identifikacijska številka občana v Republiki Sloveniji.



Kako je sestavljena enotna matična številka občana?

EMŠO je sestavljen iz 13-ih števil. Prvih 7 števil zasede datum rojstva (prvi dve številki sta dan, tretja in četrta sta rezervirani za mesec, peta, šesta in sedma številka pa za leto rojstva, pri katerem je izpuščena prva številka letnice). Osmo in deveta številka predstavljata register, ki označuje območje rojstva ali državo, če ste se rodili v tujini. Deseta, enajsta in dvanajsta številka predstavljajo kombinacijo števil, ki predstavljajo spol in zaporedne številke za osebe, ki so rojene istega dne (od 000 do 499 za moške, od 500 do 999 za ženske). Zadnja številka je kontrolna številka, ki se izračuna po posebni formuli. EMŠO uporabljamo od leta 1976.

Pridobivanje javnih listin

Javne listine so vsi s fotografijo opremljeni dokumenti, ki jih je izdal pristojen državni organ. To so: osebne izkaznice, potni listi, obmejne prepustnice, vozniška dovoljenja, orožni listi in potrdila za voditelje čolnov. Vsak državljan Republike Slovenije potrebuje identifikacijski dokument oz. javno listino. S temi dokumenti izkažemo svojo identiteto in državljanstvo, kar nam omogoča, da si lahko odpremo bančni račun, se vpišemo v šolo, se zaposlimo, zapustimo državo, se vanjo vrnemo ipd.



S slovenskim potnim listom smo lahko v letu 2017 brez vizuma vstopili v 149 od 199 držav sveta. Tako je slovenski potni list 30. najvplivnejši na svetu.

Prijava in odjava prebivališča

Na upravnih enotah vodijo postopke za prijavo ali odjavo naslova stalnega ali začasnega prebivališča, ki so zapisani v registru prebivalstva. S prijavo prebivališča dokazujemo, da živimo na naslovu, ki smo ga navedli. Brez prijavljenega prebivališča nam državni organi ne morejo izdati osebnih dokumentov, se ne moremo zaposliti, vpisati v šolo, zapustiti države. S spremembo stalnega naslova bivališča moramo spremeniti tudi svoje identifikacijske (osebne) dokumente.

Sprememba osebnega imena

Naše osebno ime je sestavljeno iz imena in priimka. Vedno se moramo predstavljati s svojim osebnim imenom in ne izmišljenim ali imenom nekoga drugega. Za spremembo osebnega imena lahko zaprosi polnoletni državljan Republike Slovenije. Če si želi ime spremeniti mladoletna oseba, mora to zanjo storiti eden izmed staršev ali pa zakoniti zastopnik. Če je mladoletna oseba že dopolnila devet let, na upravni enoti pridobijo še njeno soglasje za spremembo. S spremembo osebnega imena moramo spremeniti svoje identifikacijske (osebne) dokumente.

Pridobivanje enotnega dovoljenja za tujce

Tujci, ki se želijo preseliti v Slovenijo iz druge države, si morajo pridobiti enotno dovoljenje za prebivanje in delo. S tem dovoljenjem lahko v Sloveniji živijo in se zaposlijo. Tujci so ljudje, ki nimajo državljanstva Republike Slovenije in so prišli v Slovenijo zaradi dela, torej se zaposlijo v nekem podjetju, lahko so poklicni športniki ali trenerji,



znanstveniki, kulturniki, gospodarstveniki, novinarji, ki o Sloveniji poročajo za medije v svojih ali drugih državah, duhovniki idr. Najpogosteje se ljudje v Slovenijo priselijo zaradi dela ali pa zaradi ljubezni, ker želijo živeti s svojim partnerjem oziroma partnerico.

Vsi ti ljudje potrebujejo enotno dovoljenje za bivanje in delo, drugače so v Sloveniji nezakonito in jih lahko pristojni organi izženejo iz države, v skrajnem primeru jim tudi prepovejo ponoven vstop v našo državo.

Postopek za pridobitev enotnega dovoljenja je zahteven in traja dlje časa. Vlogo tujci ali pa v njihovem imenu delodajalec oddajo na upravni enoti oz. na diplomatskem predstavništvu (veleposlaništvo, konzulat) Republike Slovenije. K vlogi morajo priložiti svoj potni list in številna potrdila, kot so pogodba o zaposlitvi za polni delovni čas za vsaj eno leto ali za sezonsko delo, ki traja dlje kot tri mesece, oz. pogodbo organizacije, s katero bodo sodelovali (športni klubi, kulturne, znanstvene ustanove idr.), spričevalo, dokazilo o nekaznovanosti, ki jim ga izda njihova država idr.

Nabava in registracija orožja

Vlogo za izdajo dovoljenja za nabavo orožja lahko odda polnoletna oseba, ki želi nabaviti orožje za lov, za šport ali za osebno varnost. Da nam upravna enota izda dovoljenje, ki ga imenujemo orožni list, moramo izpolniti več pogojev, kot so osebna zanesljivost, s čimer zagotavljamo, da ne bomo uporabili orožja za zle namene, da ne bomo ogrožali javnega reda, da smo člani lovske ali druge strelske organizacije, da smo opravili zdravniški pregled, preizkus znanja o ravnanju z orožjem ali lovski izpit ter da nismo uveljavili pravice do ugovora vesti po posebnih predpisih.

Kmetovanje, pridobitev statusa kmeta

Na upravni enoti opravljajo veliko nalog s področja kmetijstva. Izpostavili bomo zanimivejše. Z vodenjem registra kmetijskih gospodarstev (RKG) lahko kmetje in tudi država vidijo, koliko zemlje kmetje obdelujejo, koliko od tega je njiv, pašnikov, travnikov, sadovnjakov, vinogradov ipd. Kmetje morajo sporočiti podatke o delovanju svoje kmetije, na primer o reji živine in o pridelkih. Te podatke se uporablja za pripravo poročil in za oddajo vlog za pridobitev subvencij, olajšav ali druge državne pomoči.

Upravna enota spremlja še cene kmetijskih zemljišč, izdaja soglasja o prodaji ali prenosu kmetijskih zemljišč s kupo-prodajno, darilno ali drugo pogodbo. Vodi register pridelovalcev grozdja in vina, vodi register dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, kot so turizem, predelava kmetijskih pridelkov (marmelade, čebelji izdelki, peka kruha ipd.).

Na upravni enoti lahko zaprosimo za potrdilo o statusu kmeta, če želimo kmetovati in s kmetovanjem ustvarjati prihodke. S tem statusom smo tudi v prednosti, če se potegujemo za nakup kmetijskega zemljišča, kadar se zanj zanimajo tisti, ki tega statusa nimajo. Za pridobitev statusa pa moramo dokazati, da smo usposobljeni za opravljanje kmetijske dejavnosti. Imeti moramo zaključeno vsaj srednjo šolo katere koli smeri in opravljen preizkus znanja s področja kmetijske dejavnosti ali pa, če smo starejši od 30 let, dokazilo, da smo vsaj pet let delali na kmetiji.

Registracija podjetja, prijava osebnega dopolnilnega dela

Na določenih upravnih enotah, na katerih deluje e-Vem točka, lahko registriramo podjetje ali drugo organizacijo, prijavimo kratkotrajno delo, priglasimo osebno dopolnilno delo ipd.

Gradbeno in uporabno dovoljenje

Na upravnih enotah ljudem ali podjetjem, občinam in drugim organizacijam izdajajo tudi gradbena in uporabna dovoljenja. Če želimo zgraditi hišo, večstanovanjski objekt, gospodarsko poslopje, moramo pridobiti gradbeno dovoljenje. Z izdajo te odločbe oz. dovoljenja na upravni enoti ugotovijo, da je načrtovana gradnja v skladu s prostorskim načrtom, ki ga sprejme občina, in zakonskimi predpisi. Na tak način država varuje naravo in okolje, kmetijska zemljišča, kulturno in naravno dediščino, vodne vire ipd.

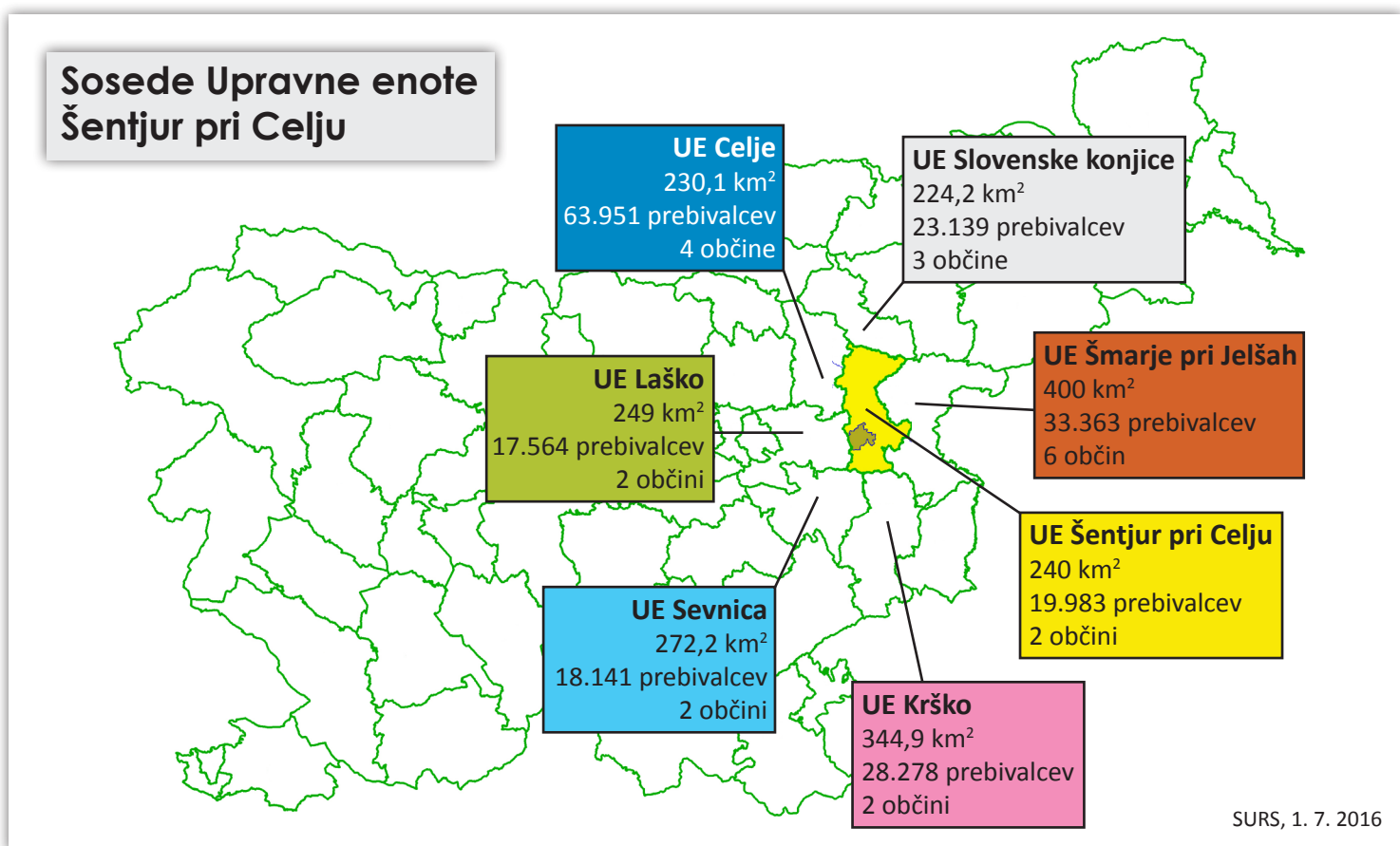
Uporabno dovoljenje pa potrebujemo, da dokažemo, da je bil objekt zgrajen v skladu z gradbenim načrtom ter da so prostori primerni za izvajanje poslovne dejavnosti. Uporabno dovoljenje potrebujemo predvsem za pridobitev dovoljenja za opravljanje poslovne dejavnosti. Tako dokažemo, da je nek objekt ali del objekta primeren za trgovino, šolo, delavnico ipd.

Vojni invalidi, žrtve vojnega nasilja in vojni veterani

Država je s posebnimi zakoni ljudem, ki so postali invalidi v času vojne, ki so bile žrtve vojnega nasilja, ali tistim, ki so se borili za našo državo, podelila posebne pravice, s čimer jim omogoča dodatne zdravstvene storitve, finančno pomoč ali lajša krivice, storjene v času vojne.

Upravna enota Šentjur pri Celju

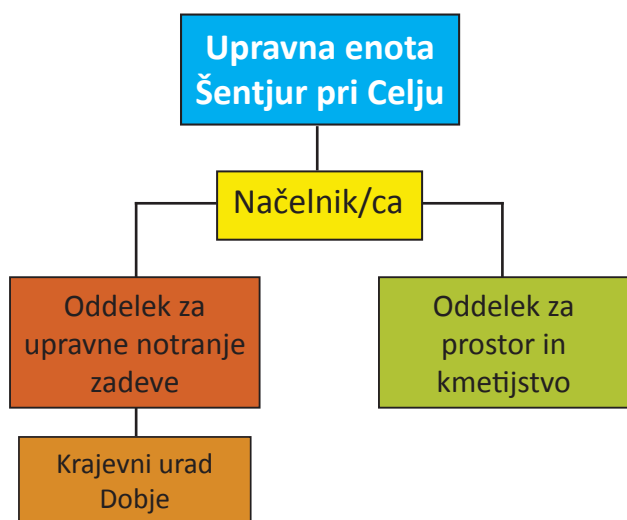
Upravna enota Šentjur pri Celju pokriva ozemlje v velikosti 240 km², na katerem delujeta dve samoupravni lokalni skupnosti oziroma občini. Na tem območju je na datum 1. julij 2017 v 121 naseljih živel 20.012 ljudi, od tega 19.046 v občini Šentjur in 966 v občini Dobje. Upravna enota Šentjur pri Celju sodi med srednje velike upravne enote. Geografsko sodi v osrednjo Slovenijo in meji na šest drugih upravnih enot.



Svoje prostore ima v upravni stavbi na Mestnem trgu 10 v Šentjurju. V isti stavbi delujejo tudi Občinska uprava, pisarna Finančne urada (sektor za davke) in Geodetska pisarna. Enkrat tedensko, ob sredah popoldne, pa v Dobju deluje Krajevni urad Dobje.

Organiziranost Upravne enote Šentjur pri Celju

Upravno enoto Šentjur pri Celju vodi načelnica. Organizacijsko je upravna enota razdeljena na dva oddelka, na Oddelek za upravne notranje zadeve in na Oddelek za prostor in kmetijstvo.



Viri

Spletna stran Občine Šentjur, Statut občine Šentjur (1. 12. 2017)

https://www.sentjur.si/files/other/news/129/57642_41827Statut%20Ob%C4%8Dine%20%C5%A0entjur%20-%20uradno%20pre%C4%8Di%C5%A1%C4%8Deno%20besedilo%20Uradni%20list%20RS%20%C5%A1t.%20372011.pdf

Spletna stran Uradnega lista, Poslovnik občinskega sveta Občine Šentjur (1. 12. 2017)

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlurid=20111862>

Vlaj Stane. Lokalna samouprava. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana 1998.

Spletna stran Ministrstva za javno upravo, Služba za lokalno samoupravo (1. 12. 2017)

http://www.mju.gov.si/si/lokalna_samouprava/o_lokalni_samoupravi/

Spletna stran Državne volilne komisije, Kje in kako volim (1. 12. 2017)

<http://www.dvk-rs.si/index.php/si/kje-in-kako-volim/>

Članek: Franc Dobovičnik, Pravna in poslovna sposobnost, skrbništvo ter varovanje človekovih pravic. Socialno delo, št. 32/1993. (Vir: dLib)

Spletna stran Občine Šentjur, Javni zavodi in podjetja, ki jih je (so)ustanovila Občina Šentjur (1. 12. 2017)

<http://sentjur.si/objave/51>

Portal Upravnih enot (3. 12. 2017)

<http://www.upravneenote.gov.si/>

Portal Upravnih enot, Upravna enota Šentjur pri Celju (3. 12. 2017)

http://www.upravneenote.gov.si/sentjur_pri_celju/

Portal eUprava (3. 12. 2017)

<https://e-uprava.gov.si/>

Kmetič, Sabina. Organiziranost in delovanje upravnih enot. Diplomaska naloga, FDV, Ljubljana 2003.

Spletna stran Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, Delo v Sloveniji (4. 12. 2017)

https://www.ess.gov.si/tujci/delo_v_sloveniji

Spletna stran Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Register kmetijskih gospodarstev in evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (4. 12. 2017)

http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/register_kmetijskih_gospodarstev_in_evidenca_dejanske_rabe_kmetijskih_in_gozdnih_zemljisc/

Enotno dovoljenje za prebivanje in delo. Zloženka. Ministrstvo za notranje zadeve.

<http://www.infotujci.si/files/publikacije/ZLO%C5%BDENKA%20-%20EDP%20-%20Slovenska.pdf>

Portal Siol.net, Moč potnih listov (5. 12. 2017)

<https://siol.net/novice/slovenija/uspesnost-slovenske-diplomacije-od-slovenskega-potnega-lista-mocnejši-tudi-madžarski-452198>